

beeldende *vormschema*. Vormt het schema der opeenvolgende tonen, in tijd, de melodie (het voortgaande element) in de muziek, het schema der ruimteverhoudingen vormt de harmonie (het staande element) in de schilderkunst.

Met het stoffelijk doelmatige — b.v. te weten dat het voorwerp van steen of van hout is — heeft de beeldende kunstenaar niets te maken. Voor hem is slechts het geestelijk doelmatige, het abstracte, van belang.

De beeldende onderdeelen van een schilderij moeten zóódanig gerangschikt zijn, dat zij door gemeenschappelijke samenwerking een aesthetische functie kunnen verrichten. Zoolang de natuurvormen, die als aanleiding tot de schilderij dienen, niet aesthetisch zijn verwerkt, dus embryologisch blijven, is er van een zuiver beeldend kunstwerk geen sprake.

Vanuit dit besef, dat in een zuiver beeldend kunstwerk alles een aesthetische houding moet aannemen, is elk kunstwerk waarin wij andere dan beeldende elementen aantreffen, als: naturalistische, religieuze, ethische enz. onzuiver, d.i. *karakterloos*.

Zoolang wij meenen, dat het beeldend kunstgewrocht een anderen inhoud moet hebben dan een aesthetischen, een andere doelmatigheid dan een geestelijke, zoolang wij vasthouden aan het begrip, dat schilder- en beeldhouwkunst begrensd zijn tot het meer of minder aesthetisch afbeelden van zekere objecten en niet in staat zouden zijn een gegeven geheel beeldend zuiver, d.i. *tot niets dan verhouding*, te verwerken, hebben wij geen juist begrip van zelfstandig beeldende kunst en zullen wij den stijl van onzen tijd, *den Stijl van Verhouding*, niet verstaan.

De stijl van onzen tijd kenmerkt zich door de begeerte naar meerdere abstractie.

Deze abstractie naar den vorm of naar de kleur was in de beeldende kunst aller tijden en volken min of meer voorhanden. Na elk tijdperk van naturalisme volgt een tijdperk van meer *bezonken aanschouwing*. Deze aan-